

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תתעז

ערב שבת קודש

פרשת בהר

ט' באייר ה'תשע"א

יוצא לאור עלידי

מכון ליובאוויטש שעלידי

צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יום חמישי

ט"ו באייר

ערבית, יום רביעי בלילה: כבר נשלמו שלושים יום מתחילת אמירת 'מוריד הטל' (ו'תן ברכה'), ולכן, בתפילה זו ומכאן ואילך - מי שנסתפק כיצד אמר בתפילתו, אינו חוזר'.

שם נקט הרבי בפשיטות שהמנהג הוא לאכול בלילה - מוצאי פסח שני.
7 שו"ע אדמוה"ז סי' קיד ס"ו.

מנהגנו לאכול מצה בסעודת היום בפסח-שני.

בשוה"ג באג"ק כרך כה עמ' קעז, בהוספות לס' 'חידושים וביאורים בש"ס' ח"א עמ' שמו, והתשובות עליהן (בלבד) נדפסו בלקוטי שיחות כרך יב עמ' 221, בחידושים וביאורים שם בפנים סי' ט, וכן בס' 'שערי הלכה ומנהג' או"ח ח"ב סי' ריב, ובכ"מ.

6 הרבי הביא מס' 'דרכי חיים ושלום', שאף שאכילת פסח-שני היתה בליל ט"ו, מכל-מקום ההקרבה היתה ביום והעיקר הוא ההתחלה, לכן אוכלים מצה ביום י"ד - אג"ק ח"ב עמ' שנב. עם זאת, ניתן לקיים את המנהג גם בליל ט"ו באייר, וכך נהג הרבי ברוב השנים (הרה"ח רי"ל שי' גרונר). והעירונו משיחת פסח שני תש"מ בתחילתה (שיחות קודש תש"מ ח"ב עמ' 853)

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש

לוח השבוע

מאת הרב יוסף שמחה גינזבורג

הלכות ומנהגי חב"ד

יום רביעי

י"ד באייר - פסח שני

סוף זמן קידוש לבנה לכתחילה: הלילה, עד השעה 20:50.

אין אומרים תחנון וגם בק"ש שעל המיטה⁴.
 "אין עתה היכולת והאפשרות לשנות (ולבנות) כפי הדרוש להקרבת קורבן פסח וכו' - ולכן גם אין מקום שלא להיות בערב פסח או ב"ד באייר קרוב לירושלים ת"ו"⁵.

4) סידור אדמוה"ו שם. וכתב הרבי: "ובזה חידוש גדול (וצע"ג ליישוב): עיקר ענין פסח שני צריך להיות (לכאורה, על-דרך פסח ראשון) בליל ט"ו, ואפילו הקרבנו הוא לאחר התמיד (מנחה) - ולכן מוסיף (=מחדש) שם "שהוא י"ד באייר"⁶ - התוועדות תשד"מ ח"ב, עמ' 6501.

במוצאי היום, כיוון שהוא הזמן דאכילת הפסח, שלא בא מתחילתו אלא לאכילה - נוטה הרבי לומר שאו יש לנהוג בקריאת שמע שעל המיטה כבמוצאי שבת ולא לומר תחנון (אבל במוצאי ראש-חודש וכדומה, אין סיבה מספקת כל-כך שלא לומר תחנון, מכיוון שאו מתחיל כבר יום ב' בחודש - התוועדות תשמ"ג ח"ג עמ' 1414, בלתי מוגה. וראה הדעות בזה בכף החיים סי' קלא ס"ק יד).

5) מכתב מ"ג אייר תשל"ה, 'שערי הלכה ומנהג' או"ח ח"ב סי' ריג.

בראשונה, בשיחות אחרון-של-פסח תשכ"ח אמר הרבי, שיש להימנע ולא להיות ביום י"ד באייר בתוך ט"ו מיל סמוך לירושלים. וזאת אף שעדיין צ"ע בנושא, ובמיוחד שרבו האוסרים להקריב פסח בזמן הזה - כיוון שלדעת הר"ח [או רבנו יחיאל] מפרים ישנו החיוב דפסח גם עכשיו, ובפרט שלדעת רבי (שהרמב"ם פסק הלכה כמותו) פסח שני הוא 'רגל בפני עצמו' וחייבין עליו כרת. אך לאחר שהשתנה המצב, עקב כך שמאז הניצחון בששת-הימים מחזרים ללא הרף אחרי הגויים למסור להם הכול וכו', נשתנה הדין כאמור בפנים.

הקושיות שכתב הגרש"י ז"ל לרבי על פסקו הראשון, נדפסו

שבת קודש פרשת בהר

י' באייר

הפטרה: "ויאמר ירמיהו... ארץ זבת חלב ודבש" (ירמיהו לב, ו-כב).¹

פרקי-אבות - פרק ג.

יום שני

י"ב באייר

תענית שני בתרא.

יום שלישי

י"ג באייר

יום השנה לפטירת הו"ח אי"א נו"נ ובעל מידות ר' ישראל-אריה-לייב שניאורסאהן ע"ה (תרס"ט-תשי"ב), אחיו של כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו.²
 במנחה אומרים תחנון.³

1) ס' המנהגים עמ' 33. לוח כולל-חב"ד.
 2) לוח כולל-חב"ד. וראה קובץ 'י"ג אייר' (קה"ת תשנ"ב). צילום מצבתו בימי חב"ד ביום זה. ראה אודותיו בס' 'תולדות לוי-יצחק' (הוצאת קה"ת, כפר-חב"ד. מהדורה רביעית, תשנ"ה, פרק טו). נפטר בליברפול שבאנגליה. ע"פ בקשת כ"ק אדמו"ר הועלה ארונו לארה"ק, ונטמן בחלקת חב"ד בעיה"ק צפת (ימי חב"ד).
 3) סידור אדמוה"ו, לפני 'למנצח... יענך'.

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

ט' באייר ה'תשע"א - ט"ז באייר ה'תשע"א

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	ט' באייר	הל' שבת פרק כד-כו.	הל' מקואות פרק י.	מ"ע קנה.
ש"ק	י' באייר	פרק כז-כט.	פרק יא.	מ"ע קנה.
א'	י"א באייר	פרק ל. הל' עירובין... בפרקים אלו. פרק א-ב.	הט לבי וגו'. ספר נזיקין והוא ספר אחד עשר.. הל' נזקי ממון.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע קנה.
ב'	י"ב באייר	פרק ג-ה.	פרק ב.	מל"ת שכ.
ג'	י"ג באייר	פרק ו-ח.	פרק ג.	מל"ת שכא.
ד'	י"ד באייר	הל' שביתת עשור... בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ד.	מ"ע קסה. מל"ת שכט. מ"ע קסד. מל"ת קצו.
ה'	ט"ו באייר	הל' שביתת יו"ט... בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ה.	מ"ע קנט. מל"ת שכג. מ"ע קס. מל"ת שכד.
ו'	ט"ז באייר	פרק ד-ו.	פרק ו.	מ"ע קסב. מל"ת שכה. מ"ע קסג. מל"ת שכו.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זריחת התמה	סוף זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	120 ד' לפני הזריחה	72 ד' לפני הזריחה							
ו', ט' באייר	3:23	4:24	4:49	5:53	9:09	12:37	1:12	7:29.0	7:55
ש"ק, י' באייר	3:22	4:23	4:48	5:52	9:09	12:37	1:12	7:29.7	7:56
א', י"א באייר	3:21	4:22	4:47	5:51	9:09	12:37	1:12	7:30.4	7:57
ב', י"ב באייר	3:19	4:21	4:47	5:51	9:08	12:37	1:12	7:31.1	7:58
ג', י"ג באייר	3:18	4:20	4:46	5:50	9:08	12:37	1:12	7:31.8	7:58
ד', י"ד באייר	3:17	4:19	4:45	5:49	9:08	12:37	1:12	7:32.5	7:59
ה', ט"ו באייר	3:16	4:19	4:44	5:49	9:07	12:37	1:12	7:33.1	8:00
ו', ט"ז באייר	3:14	4:18	4:43	5:48	9:07	12:37	1:12	7:33.8	8:01

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (סדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת בחוקותי	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש
בהר	6:52	8:08	7:07	8:11	7:00	8:12	7:08	8:10
בחוקותי	6:57	8:14	7:12	8:16	7:05	8:18	7:13	8:15

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעלייד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

ISSN 0793-7474 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

"חלק לעולם-הבא"

רבי אלעזר המודעי אומר: המחלל את הקודשים, והמבזה את המועדות, והמלביין פני חבריו ברבים, והמפר בריתו של אברהם אבינו, והמוגלה פנים בתורה שלא כהלכה - אף-על-פי שיש בידו תורה ומעשים טובים, אין לו חלק לעולם-הבא (פרק ג משנה יא)

פירש רבנו עובדיה מברטנורא:

ולא חזר בתשובה מאחת מעבירות הללו שכידו, אף-על-פי שבאו עליו ייסורים ומת בייסורים, אין לו חלק לעולם-הבא. אבל אם חזר בתשובה קודם מותו, אין לך דבר שעומד בפני התשובה.

פירש כ"ק אדמו"ר:

הנקודה המשותפת לחמש העניינים המנויים במשנתנו היא, שבכולם מתכוון האדם לבטל דבר שבקדושה שנתחדש על-ידי מעשה בני-אדם. משום כך אין לו חלק לעולם-הבא, כי בזה הוא מהרס ופוגע בעניין כללי ועיקרי שקבע הקב"ה בעולמו: לכל אחד ואחד מישראל ניתן הכוח והיכולת להפך חול לקודש; ולא זו בלבד שאינו מנצל כוח זה, אלא עושה היפוכו:

המחלל את הקודשים - רוב ענייני קודשים אינם קודש בידי שמים (כקדושת בכור), אלא חולין שנתקדשו על-ידי מעשה בני-אדם (כמו בהמה שהקדישה בעלה לקורבן; תרומה ומעשר; וכיו"ב). והמחלל את הקודשים מתכוון לחלל קדושה זו ולעשות חולין ("מחלל" מלשון חולין), היפך עניין הקדושה.

המבזה את המועדות - קביעת המועדות נמסרה לבית-דין, כמאמר רז"ל "ישראל אינה דקדשנהו לזמני", היינו שיום חול מתקדש על-ידי מעשה בני-אדם. והמבזה ימים אלו מתכוון לבטל קדושה זו. ולכן נקט "מועדות" ולא שבת, כי שבת "מקדשא וקיימא" ואינה תלויה במעשה ידי אדם.

המלביין פני חבריו ברבים - ידידות ואחוה ("חבירו") הרי בא על-ידי מעשה בני-אדם - פעולותיהם של שני החברים. וכאשר במקום לכבד את חבריו במידה יתירה הוא מנצל את הידידות להיפוכה ומלביין פני חבריו (וכנראה במוחש שאינה דומה להלבנת-פנים על-ידי איש זר להלבנת פנים על-ידי חבר), "אין לו חלק לעולם הבא".

המפר בריתו של אברהם אבינו - הנתנית-כוח על המילה באה לנו בירושה מאברהם אבינו, היינו שהוא דבר שבקדושה שנתחדש על-ידי מעשה בני-אדם. והמפר ברית זה מתכוון לחלל ולהפקיע קדושה זו.

המוגלה פנים בתורה שלא כהלכה - האדם מקבל ידיעותיו בתורה מרביותיו שלמד תורה מפייהם, היינו שידיעותיו בתורה נקנו לו על-ידי מעשה בני-אדם. כוונת הלימוד היא שיתנהג האדם על-פי תורה; וזה מנצל ידיעותיו בתורה לגלות פנים בתורה שלא כהלכה, היינו שלא זו בלבד שאינו מקיים מצוות התורה אלא שטוען שהתורה אומרת כך.

(משיחת מוצאי שבת-קודש פרשת וישלח תשל"ח - בלתי מוגה; 'ביאורים לפרקי אבות' כרך א (א"ה) עמ' 158-160)

בדבר הנוגע לאדם - יש לדרוש ולתבוע

פסח שני אינו אלא 'תשלומין' לפסח ראשון, ואיך שייך לומר שיש בו מעלה שאין לפסח ראשון ושצריך 'להמשיכה' על כל השנה כולה?
טענת האנשים שלא יכלו להקריב פסח במועדו - "למה ניגרע", תמוהה ביותר, שכן מה פשר התביעה לקיים דבר שכלל לא נצטוו עליו?!
ההוראה הנפלאה הנלמדת מכך • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

שני. ועל-פי המבואר לעיל שלכל יום-טוב ("יומין זכאין") יש מעלה מיוחדת הנמשכת על כל השנה כולה - מובן, שכן הוא גם בנוגע ל"פסח שני", שיש בו מעלה מיוחדת שאינה בשאר ימים-טובים (כולל פסח ראשון), וממנו נמשכת מעלה זו על כל השנה כולה.

ואף שיום זה נקרא - על-פי תורה - בשם "פסח שני"⁵, שבזה מודגש שהוא שני במעלה לגבי עיקר עניין הפסח (פסח ראשון), ובפרט שמצינו שנקרא בשם "פסחא זעירא"⁶, וכפשוטם של דברים: פסח שני אינו אלא "תשלומין" של פסח ראשון, ושייך רק אצל יהודי שמצבו לא היה באופן של שלימות, "איש כי יהיה טמא לנפש או בדרך רחוקה לכם", ואם כן, כיצד שייך לומר שיש בו מעלה לגבי פסח ראשון, עד למעלה כזו שיש צורך להמשיכה על כל השנה כולה?!

א. כאשר מסתכלים בתורה - רואים שישנם ימים מסוימים בשנה, שבתות וימים-טובים, שהם מובדלים במעלתם משאר ימי השנה על-פי תורה - בהלכות מיוחדות בתורה וכיוצא בזה, ועד שהתורה קוראת להם בשם "יומין זכאין".

והנה, אף ש"יומין זכאין" אלו אינם אלא מספר מסויים של ימים - הרי תוכנם הפנימי וההוראה שלמדים מהם היא באופן נצחי על כל השנה כולה (כשם ש"התורה היא ניצחית"¹), כמבואר בספרים² שהעניין המיוחד של יום השבת צריך להיות נמשך בכל ימי השבוע - "מיניה מתברכין כולהו יומין"³, ועל-דרך זה מובן בנוגע לימים-טובים.

ונמצא, שלכל אחד מהימים טובים יש מעלה מיוחדת שאינה בשאר ימים טובים, וממנו נמשכת מעלה זו על כל השנה כולה⁴.

והנה, אחד הימים המיוחדים בשנה הוא - "פסח

(5) פסחים צב, ב - במשנה. שם צג, א. רמב"ם הל' ק"פ פ"ה. סידור אדה"ז (לפני ובא לציון). ועוד.

(6) חולין קט, ב. מגילת תענית פ"ב (ו, ב). לקו"ש ח"י עמ' 508 הערה ד"ה פסח שני. וש"נ.

(7) בהעלותך ט, י.

(1) תניא רפי"ז. וראה רמב"ם הל' יסוה"ת רפ"ט. ובכ"מ.

(2) ראה פ"ח שער השבת פכ"ד. מכתב ר"ח ניסן ש.ז. הערה ד"ה קדושה פון שבת. וש"נ.

(3) זח"ב סג, ב. פח, א.

(4) ראה לקו"ת ברכה צח, ב.

ולבהמתך ולחיה אשר בארצך תהיה כל תבואתה לאכול (כה,ז)

כל זמן שחיה אוכלת מן השדה, האכל לבהמתך מן הבית; כלה לחיה מן השדה, כלה לבהמתך מן הבית (רש"י)

תוכנה של מצוות השמיטה הוא ביטול ה'יש': ששת שנות הזריעה והקצירה, כאשר השדה ויבולה שייכים לבעל השדה, הן בבחינת ישות ומציאות; ואילו בשמיטה, כאשר השדה ופירותיה מופקרים ובעל הבית שווה לכל שאר בני האדם - זהו ביטול ה'יש'. לפיכך תלה הכתוב אכילת אדם באכילת חיה, שכן מחמת עוצם הביטול - האדם והחיה שווים הם בכיכול.

(ליקוטי תורה ויקרא, מב)

וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית... וציווית את ברכתי לכם בשנה השישית (כה,כ)

"שנה השביעית" - רומזת לאלף השביעי, כמאמר רז"ל (סנהדרין צז) "מה שביעית משמטת אחת לשש שנים, כך העולם משמט אחת לששת אלפים שנה".

"מה נאכל בשנה השביעית" - מאחר שמצוות בטלות לעתיד לבוא (גידה סא), כיצד תהיה אז המשכת והשפעת אור אלוקי? והרי אין המשכה באה מלמעלה ללא עבודת האדם!

"וציווית את ברכתי לכם בשנה השישית" - על-ידי עבודתנו ומעשינו עכשיו, בשית אלפי שנים דהווי עלמא, תהיה המשכה באלף השביעי בבחינת 'אתערותא דלעילא' מצד עצמה, ולא על-ידי עבודת האדם.

(אור התורה ויקרא, קפז)

גאולה תתנו לארץ (כה,כד)

"ארץ" - הארציות והחומריות של העולם, המסתירה על האור והחיות האלוקי שבו. "גאולה תתנו לארץ" - יש לגלות את האור האלוקי המכוסה ו'לגאול' בכך את העולם מן ההעלם שבו הוא נתון.

זהו שאמרו רז"ל (אבות פ"ו) "מביא גאולה לעולם": 'עולם' הוא מלשון העלם, ויש 'לגאול' את העולם מההעלם וההסתרה השורה בו.

(כתר-שם-טוב - הוספות - סימן צב)

גר ותושב וחי עמוך (כה,לה)

איזהו תושב? כל שקיבל עליו שלא לעבוד עבודת אלילים (רש"י)

הווי אומר: גם אם אין בידינו אלא זכות זו שאנו כופרים בעבודה-זרה - חייב הקב"ה כביכול להחזיקנו ולהחיותנו, ולהושיענו תשועת עולמים.

(כתר-שם-טוב, עמ' סא)

של הקדמת נעשה לנשמע¹⁰. ובנוסף ברכת המצוות - "אשר קידשנו במצוותיו וציוונו": מכיוון שהקב"ה ציווה על דבר מסויים - הרי הוא מקיים ציווי זה, הן בנוגע למצוות עשה - באופן של קום ועשה, והן בנוגע למצוות לא תעשה - באופן של שב ואל תעשה. ולכאורה, הרי זה היפך האמור לעיל (סעיף א') שאין לך דבר שבעולם שיהיה רק "מקבל" ולא "משפיע"?

הנה, נוסף על [...] שיהודי פועל את קיום המצווה, וכן את החיות שבמצווה כו' - הרי דבר זה מודגש בציווי של "פסח שני", שכל עיקרו של ציווי זה לא היה אלא על-ידי פעולתם של ישראל שתבעו "למה ניגרע", והראו בכך את גודל תשוקתם להקריב קורבן פסח, ועל-ידי זה נתחדש כללות הציווי של פסח שני.

והביאור בזה:

בנוגע לכללות בריאת העולם נאמר¹¹ "אשר ברא אלוקים לעשות", ומפרש רש"י במדרש¹²: "לעשות - לתקן", היינו, שמלכתחילה ברא הקב"ה את העולם באופן שיהיה צריך תיקון, ובלשון הגמרא¹³: "רוח צפונית אינה מסובכת", והכוונה בזה - כרי שיהודי יתקן זאת על-ידי עבודתו, ובכך יהיה שותף להקב"ה במעשה בראשית¹⁴.

ועל-דרך זה בנוגע לענייני התורה ומצוותיה - שלמרות שכל ענייני התורה ומצוותיה ניתנו למשה מסיני, מכל מקום, ישנם עניינים בתורה שמתחדשים על-ידי תלמיד ותיק, ובלשון חז"ל¹⁵: תלמיד ותיק עתיד לחדש וכידוע בעניין "ותן חלקנו בתורתך"¹⁶ - שלכל יהודי ישנו חלק בתורה שרק הוא יכול לגלות זאת, כידוע הביאור בזה¹⁷ - שעניינים אלו נאמרו למשה רבינו באופן שכל כללות וכו'. וביותר

(10) ראה שבת פח, סע"א.

(11) בראשית ב,ג.

(12) ב"ר פ"א, ו.

(13) ב"ב כה, רע"ב.

(14) ראה שבת י,א. קיט, רע"ב. טור או"ח סרס"ח. שו"ע אדה"ז שם ס"א. לקו"ש ח"י עמ' 74 הערה 27. וש"נ.

(15) ראה מגילה יט,ב. ירושלמי פאה פ"ב ה"ד. שמו"ר רפמ"ז. ויק"ר רפכ"ב. לקו"ש ח"ט עמ' 252 הערות 21-22. וש"נ.

(16) אבות פ"ה מ"כ.

(17) ראה בכ"ז - לקו"ש ח"ט שם עמ' 253. וש"נ.

- מכל מקום, להיותו אחד הימים המיוחדים בשנה ("יומין זכאין"), בהכרח לומר שבפרטים מסוימים יש בו עילוי לגבי כל שאר ימים טובים, כדלקמן.

וכמדובר כמה פעמים⁸ שהקב"ה ברא את העולם באופן כזה שכל נברא הוא גם "מקבל" וגם "משפיע", וזאת - כרי שלא יהיה עניין של נפילת רוח או נמיכות רוח אצל אף נברא שבעולם, כי אפילו דבר קטן שבקטנים (מצד מעלתו) - יש בו מעלה מסוימת שאינה בכל שאר ענייני העולם, וביחס למעלה זו - הרי הוא בבחינת "משפיע" ככל שאר העניינים שבעולם (שכולם "מקבלים" ממנו), ועד שפרט זה משלים את הבריאה כולה.

וכאשר אומרים שפרט זה "משלים" את הבריאה כולה, ישנם שני פירושים בדבר: א) לשון תשלום, מילוי החיסרון, ב) לשון שלימות וכידוע שלשון הקודש - שאינו לשון הסכמי - הוא בתכלית הדיוק, ולכן, מכיוון ש"תשלום" הוא גם מלשון שלימות, מובן, שיש בזה גם עניין של שלימות, כלומר: לא זו בלבד שלולי פרט זה היה חסר משהו בבריאה, ועתה לא חסר מאומה (מילוי החיסרון), אלא עוד זאת, שפרט זה פועל שלימות בכל הבריאה.

ועל-דרך זה מובן בנוגע ל"פסח שני" - שלמרות שברוב (ועיקר) העניינים הרי הוא "שני" ו"זעירא" לגבי פסח ראשון, מכל מקום, בהכרח לומר שבפרט מסוים יש בו מעלה לגבי פסח ראשון וכל שאר ימים טובים, וביחס למעלה זו - הרי כל שאר הימים טובים (ועל-אחת-כמה-וכמה כל ימי השנה) הם בבחינת "מקבל" לגבי "פסח שני", כדלקמן.

ב. הציווי אודות פסח שני שונה מכל ציווי התורה בכך - שציווי זה נתחדש על-ידי טענתם ותביעתם של בני-ישראל למשה רבינו: "למה ניגרע"⁹, מה-שאינ-כן שאר ציוויי התורה שניתנו על-ידי הקב"ה ללא כל התעוררות ותביעה מצידם של בני-ישראל. והעניין בזה:

בכל ענייני התורה ומצוותיה - תפקידו של יהודי הוא להיות בבחינת "מקבל", ועד לתנועה

(8) ראה גם שיחת אחש"פ ה'תשר"מ ס"ג.

(9) בהעלותך שם, ז.

פרשת בהר

בהר סיני (כה,א)

מה שמיטה נאמרו כללותיה (ופרטותיה) ודקדוקיה מסיני, אף כולן נאמרו כללותיהן ודקדוקיהן מסיני (רש"י)

שיטה זו היא דעתו של רבי עקיבא, ואילו לפי רבי ישמעאל "כללות נאמרו בסיני ופרטות באוהל-מועד" (זבחים קטו).

כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו מסביר את המשמעות הפנימית של פלוגתא זו: רבי ישמעאל - היינו עבודת הצדיק, שכן רבי ישמעאל היה כוהן, שמצד תולדתו "קדוש הוא לאלוקיו". רבי עקיבא - היינו עבודת בעל־תשובה, כי רבי עקיבא היה בן גרים (ראה סדר הדורות ערך רבי עקיבא).

הנה, בעבודת הצדיק דיי במסירות־נפש בתחילת היום (בעת קריאת שמע), ואילו עבודת כל היום היא עבודה מסודרת, על־פי טעם ודעת. לכן אומר רבי ישמעאל שרק 'כללות' (יסוד העבודה) נאמרו ב'סיני', הרומז למסירות־נפש (סיני הוא מדבר, לא מקום יישוב וסדר), ואילו 'פרטות' (פרטי העבודה) נאמרו ב'אוהל מועד', הרומז לעבודה מסודרת.

מצד שני, עבודת בעל־תשובה היא מתוך מסירות־נפש תמידית, כך שגם פרטי העבודה חדורים במסירת נפש, ולכן סבור רבי עקיבא שאף ה'פרטות' נאמרו מ'סיני'.

(לקוטי שיחות כרך יז, עמ' 283)

תזמור כרמך (כה,ג)

"כרמך" - רומז לכלל יהודי, המשול לכרם, כדכתיב (ישעיהו ה), "כי כרם ה' צבאות בית־ישראל". "תזמור כרמך" - כל יהודי חייב לבצע 'עבודת הכרם' בנפשו פנימה, לסקל ולזמר את המידות הרעות שבה - קנאה, שנאה, תאוה וכיוצא בהן.

(ליקוטי תורה ויקרא, מא)

והיתה שבת הארץ לכם לאכלה... ולבהמתך (כה,ו-ז)

"שבת הארץ" - שביית וביטול הארציות והחומריות ('שבת' מלשון 'והשִׁבְתִּי חיה רעה') צריכים להיות לא רק בשעת עסק התורה והתפילה, אלא גם, "לאכלה... ולבהמתך" - בכל ענייני האדם, גם באכילתו ובשתייתו וכיוצא בהם, שבהם הוא דומה לבהמה.

(ליקוטי שיחות כרך ט, עמ' 407)

מודגש זה בציווי על פסח שני - שכל עיקרו לא בא אלא על־ידי פעולתם של ישראל, שתבעו אצל משה רבינו: "למה ניגרע", וכאשר משה רבינו הביא את תביעתם לפני הקב"ה, נותן התורה ומצווה המצוות - אזי נתחדש הציווי דפסח שני.

ג. ומכך יש ללמוד הוראה נפלאה בעבודת ה', ובהקדים:

לכאורה, תביעתם של האנשים שלא יכלו להקריב קורבן פסח במועדו, "למה ניגרע" - תמוהה ביותר, דממה־נפשך: אם רצונו של הקב"ה

אינם מצווים בזה?!

לפני חודשים ספורים בלבד עמדו כל בני־ישראל במעמד הר סיני, ושם נאמר להם "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש"²¹ על־ידי זה שיקיימו את התורה ומצוותיה, ולכן, צריכים הם לקיים את כל ציוויי הקב"ה שנמסרו אליהם על־ידי משה רבינו - "משה קיבל תורה מסיני ומסרה כו"²² לכל בני־ישראל; אבל מהי פשר הטענה והתביעה "למה ניגרע" - לקיים דבר שלא נצטוו עליו?!

אלא מכאן למדים אנו הוראה נפלאה - שכאשר יהודי מרגיש שחסר לו משהו בעניין הקשור עם יראת־

כאשר יהודי מרגיש שחסר לו משהו בעניין הקשור עם יראת־שמים, תורה ומצוותיה, אינו סומך על אף אחד, לא על משה רבינו ואפילו לא על הקב"ה (כביכול)

שמים, תורה ומצוותיה, אינו סומך על אף אחד, לא על משה רבינו ואפילו לא על הקב"ה (כביכול), ואינו אומר "אין לנו להישען אלא על אבינו שבשמים"... - אלא צועק ותובע: "למה ניגרע"!

הפתגם "אנו אין לנו להשען אלא על אבינו שבשמים" - הוא אחד הסימנים של חושך הגלות, עקבות משיחא²³. ומבואר בספרים²⁴ טעם הדבר - שבכך "מתרץ" את עצמו על העובדה שאינו עושה מאומה, מכיוון שאין לנו אלא להישען על אבינו שבשמים!...

כאשר מדובר אודות ענייני יראת שמים - אומרת התורה: "הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים"²⁵, ולכן, רצונו של הקב"ה שיהודי יתבע וידרוש בהתאם להרגש שלו בענייני יראת־שמים, וכאשר מראה את גודל תשוקתו וחפצו - ממלא הקב"ה את רצונו, כפי שרואים בנוגע לפסח שני, שבעקבות

שיקיימו את מצוות קורבן פסח - בוודאי יצווה הקב"ה למשה רבינו לומר להם זאת; ואם משה רבינו לא יאמר להם מאומה - הרי פירוש הדבר שאינם צריכים לקיים את מצוות קרבן פסח, ואם כן, מה מקום לטענה ותביעה בדבר?!

יתירה מזו: מסופר במדרשי חז"ל¹⁸ שאותם ה'אנשים אשר... לא יכלו לעשות הפסח ביום ההוא'¹⁹ היו אלו שנשארו את ארונו של יוסף, או אלו שנטמאו מגדב ואביהוא - גדולי ישראל בזמן ההוא, שאצלם היתה האמונה במשה רבינו בתכלית התוקף ובאמיתיות הכי גדולה, במכלל־שכן וקל־וחומר מכל שאר בני־ישראל עליהם נאמר²⁰ "ויאמינו בה' ובמשה עבדו", ואם כן, כאשר אינם שומעים מאומה (לא מהקב"ה ולא ממשה עבדו) אודות חיובם בקרבן פסח, פירושו של דבר, שאינם חייבים בזה, ומכיוון שכן, הייתכן לבוא בטענה ותביעה למשה רבינו ולומר לו: שמע נא, "למה ניגרע", תן גם לנו מצווה זו - בה בשעה שבוודאי מאמינים במשה רבינו שאם לא ציווה להם מאומה

18) סוכה כה, סע"א ואילך. יל"ש בהעלותך רמז תשכא.

19) בהעלותך שם, ו.

20) בשלח יד, לא.

21) יתרו יט, ו.

22) אבות בתחלתה. וראה הקדמת הרמב"ם לספרו "יד החזקה".

23) סוטה מט, רע"ב.

24) ראה גם סה"ש תש"ב ריש עמ' 17.

25) ברכות לג, ב. וש"נ. וראה רמב"ם פ"ה מהל' תשובה.

'הזמנה' נחשבת

גם לדעת רבא (במסכת סנהדרין מז, ב), שהלכה כמותו, ו'הזמנה לאו מילתא היא', יש מקרים מסויימים שמתחשבים ב'הזמנה' = הכנת דבר עבור מצווה. בלקוטי שיחות (כרך כא עמ' 137 הערה 30) ציין כך הרבי:

ראה לדוגמא: שולחן ערוך סימן מב ("אם מותר לשנות משל [=תפילין של] יד לשל ראש או להיפך") סעיף ג ונושאי-כלים שם; רמ"א שם (ובשולחן ערוך אדמו"ר הזקן שם סעיף וא"ו: ולענין הלכה יש להחמיר כסברא זו). וראה שקלא־וטריא להלכה - אם בהנ"ל מהני הזמנה כדיבור - ערוך השולחן ומשנה ברורה לשולחן ערוך אורח-חיים שם. אנציקלופדיה תלמודית ערך הזמנה (א) עמ' תרלד (וראה שם עמ' תרכה ואילך, תרלז), ושם נסמך.

ובין השאר צויין להם בשולי שיחת שבת בראשית (התוועדות ב') תנש"א (לקוטי שיחות כרך לו עמ' 95).

שתיים שהן אחת

בעניין קריאת שתי פרשיות מחוברות (לקוטי שיחות כרך ח"י עמ' 380) מסביר הרבי שאין הכוונה שבשבת אחת קוראים שתי פרשיות, אלא ההתחברות ביניהם היא כזו שהופכת את שתי הפרשיות לפרשה אחת. בסוף שורת ראשונים ואחרונים העוסקים בנדון מציין הרבי ל"ערוך השולחן סימן רפב סעיף יב", ושם נאמר: "המנהג הפשוט כששני סדרות מחוברות קורא הרביעי סוף פרשה ראשונה ותחילת שנייה כדי שהשבעה קרואים יהיו שווים בשתי הסדרות".

אם זה באופן של רשות בלבד (כידוע השקלא וטריא שבדבר³¹), הרי ישנו פסק-דין ברור בשולחן-ערוך³² שנשים מקיימות ומברכות גם על מצוות עשה שפטורות מהן.

ולהעיר, שגם אצל נשי ובנות ישראל מצינו הדגשה מיוחדת על פרשה שנתחדשה כתוצאה מתביעתן וטענתן (בדוגמת פסח שני) - כמוכא בתרגום³³ שישנם ארבעה דינים שנתחדשו, ואחד מהם - פרשת נחלות שזכו בנות צלפחד ונכתבה על-ידן³⁴, וזאת - לאחרי תביעתן "למה יגרע שם אבינו גו"³⁵, היינו, למרות שהיו עדיין קודם נישואיהן ושהרי רק לאחרי זה נצטוו "אך למשפחת מטה אביהם תהיינה לנשים"³⁶, מכל-מקום, בזכותן נתחדשה פרשה בתורה, ולא רק עבורן בלבד, כי אם עבור כל בני-ישראל - "ואל בני-ישראל תדבר לאמר . . . והעברתם את נחלתו לבתו"³⁷.

וזהו תוכן ונקודת ההוראה האמורה עבור כל אחד ואחד מישראל - שיהודי צריך לדעת את הכוחות שיש בידו, אשר למרות שאין זה באופן של "כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה"³⁸, כי אם "ה' אלוקיך הוא הנותן לך כוח לעשות חיל"³⁹, הנה ביחד עם זה עליו לדעת שבעניינים הקשורים עם יראת שמים, ממתין הקב"ה שיהודי יראה שהדבר נוגע לו, ולא רק בפנימיות נפשו, אלא גם בכוחות הנפש, במחשבה וכדיבור, עד לעניין של מעשה, ואז - מקבלים את תביעתו ודרישתו, ועד כדי כך שעל-ידו מתחדש עניין בתורה (כאמור לעיל בעניין "ותן חלקנו בתורתך") הפועל שלימות בכללות עניין תורה ומצוות עבור כל בני-ישראל.

(קטעים משיחת יום ד' פרשת בחוקותי, י"ד באייר, פסח שני ה'תשד"מ; התוועדות תשד"מ, כרך ג, עמ' 1676-1683 - בלתי מוגה)

31 שם פ"ה ה"ח. ובנ"כ.

32 אדה"ו האר"ח סי"ז ס"ג. וש"נ.

33 ירושלמי - בהעלותך ט,ח.

34 ב"ב קיט, סע"א. סנהדרין ח,א. ספרי ופרש"י עה"פ פנחס כז,ה.

35 פנחס שם, ד.

36 מסעי לו,ו.

37 פנחס שם, ח.

38 עקב ח,יז.

39 שם, יח.

הטענה "למה ניגרע" - נתחדש ציווי בתורה. ומזה למדים הוראה נפלאה בנוגע לפועל - הן בנוגע ליהודי פשוט שבפשוטים, "חוטב עציך ושואב מימין", והן בנוגע ל"ראשיכם שבטיכם", כדלקמן.

ד. ההוראה ליהודי פשוט שבפשוטים:

כאשר מתבונן במעמדו ומצבו ויודע ומכיר בכך שהוא פשוט שבפשוטים - יכול לחשוב: מי אני ומה אני לבוא בתביעה וכו', ומה אוכל כבר לפועל?!

הנה על זה באה ההוראה מפסח שני:

ריחוק הערך שבין יהודי להקב"ה - הוא הרבה יותר מריחוק הערך שבין פשוט שבפשוטים ל"ראשיכם שבטיכם", ואף-על-פי-כן, באו יהודים בתביעה ודרישה להקב"ה "למה ניגרע", ולא עוד אלא שתביעתם ודרישתם אכן נתקבלה, וניתן להם הציווי דפסח שני.

ועד כדי כך - שעל-ידם היתוסף ציווי לכל בני-ישראל, שהרי הציווי של פסח שני נמנה במניין המצוות²⁶, אחת מרמ"ח מצוות עשה שהן כנגד רמ"ח אבריו של אדם (כדאיתא בגמרא²⁷, והביאו הרמב"ם בסוף הקדמתו לספר "יד החזקה"), ומכיוון שכן, הרי גם יהודי שהקריב פסח ראשון בבית-המקדש במשך כל ימיו, יש לו רמ"ח אברים, ששלימותם - "תמים תהיה עם ה' אלוקיך"²⁸ - תלויה בקיום כל רמ"ח מצוות עשה (שכנגד רמ"ח אבריו), כולל מצוות "פסח שני".

ומכיוון שכן, הרי מובן עד כמה גדול כוחו של יהודי - שלמרות ריחוק הערך שלו לגבי הקב"ה, הנה כאשר מדובר אודות עניין שנוגע לו, אזי ביכולתו לדרוש ולתבוע "למה ניגרע", ואז - "יגעתי מצאתי"²⁹, היינו, שהקב"ה ממלא את בקשתו ומחדש מצווה נוספת עבור כל בני-ישראל.

ומובן, שהוראה זו שייכת גם לנשי ישראל - שגם הן חייבות בקרבן פסח³⁰, וכן בפסח שני - שאפילו

26 סהמ"צ להרמב"ם מ"ע נו.נח.

27 מכות כג, סע"ב. וראה זח"א קע,ב.

28 שופטים יח,יג. וראה לקו"ת נצבים מה,ג.

29 מגילה ו, רע"ב.

30 רמב"ם הל' קרבן פסח פ"א ה"א.

מינוי 'להתקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130

יפקון ביה מן גלותא ברחמים

להשלים קרבנות של אלפיים שנה...

טענה זו – "למה ניגרע לבלתי הקריב את קרבן ה'" – היא גם (ובעיקר) בנוגע לזמן הגלות: מעמד ומצבם של בני-ישראל בזמן הגלות הוא באופן של "טמאים לנפש אדם" דאף ש"אתם הדבקים בה' אלוקיכם חיים כולכם היום", ועד לחיים נצחיים בלי הפסק בינתיים, מכל-מקום, "כולנו טמאי מתים", מצד השייכות להדרות שלפנינו שכבר אינם בין החיים, ודוגמתו ברוחניות – שאף שכבר "כלו כל הקיציץ", מכל-מקום, נמצאים עדיין בזמן הגלות מצד הענינים הבלתי-רצויים שהיו בדורות שלפנינו, החל מהדרור דחורבן בית ראשון, והדרור דחורבן בית שני.

ועל זה צועקים בני-ישראל: "למה ניגרע לבלתי הקריב את קרבן ה'", הייתכן שנמצאים עדיין בזמן הגלות, שביית-המקדש חרב, ואי-אפשר להקריב קרבנות?!...

[...] הייתכן שבמשך יותר מאלף ותשע-מאות שנים לא יכולים כל בני-ישראל להקריב קרבנות בבית המקדש?!...

[...] מזה מובן שהמענה האמיתי לטענה "למה ניגרע" הוא, על-ידי זה שמתקנים ומשלימים את כל הענינים דהקרבנות בגשמיות, כפשוטם, שהיו חסרים במשך קרוב לאלפיים שנות הגלות, שכל זה יתוקן ויושלם בבית-המקדש השלישי, "מקדש אדניי כוננו ידיך", ש"בנוי ומשוכלל יגלה ויבוא מן השמים", ובו יהיו כלולים גם בית ראשון (שנבנה בחודש זיו) ובית שני.

(משיחת ט"ו באייר ה'תנש"א; התוועדות ה'תנש"א כרך ג עמ' 192-194 בלתי מוגה)

פנימיות התורה – סגולה לעניין הגאולה ברחמים

ישנה סגולה מיוחדת בספרו של רשב"י בנוגע לעניין הגאולה: "בהאי חיבורא דילך דאיהו ספר הזוהר . יפקון ביה מן גלותא ברחמים".

ובזה גופא ישנה הדגשה מיוחדת שהיציאה מהגלות היא "ברחמים" – בהתאם לעניינו של רבי שמעון בר יוחאי שעבודתו היא על-ידי התורה ("תורתו אומנותו"):

מבואר בכמה מקומות החילוק שבין פעולתו של חוני המעגל על-ידי תפילה, לפעולתו של רשב"י על-ידי התורה בקשר לירידת גשמים – שאצל חוני המעגל היה צורך בהשתדלות מיוחדת הקשורה עם עניין של צער, "עג עוגה ועמד בתוכה ואמר . . איני זו מכאן כו", ואפילו לאחרי זה – "התחילו גשמים מנטפין", טיפין בלבד, ואחרי-כך – "התחילו לירד בועף", באופן ד"רוב טובה", ורק לאחרי כל ההשתדלות – ירדו גשמים כתיקונן; מה-שאיין-כן אצל רשב"י – "זימנא חדא הווה צריכא עלמא למיטרא", וכשבאו אצל רשב"י, אמר תורה על הפסוק "הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד", ומיד ירדו גשמי ברכה כתיקונן... ובפרט לאחרי שכבר נתגלו הענינים דפנימיות התורה ("חיבורא דילך") – החל מזמן האריז"ל שאמר ש"דווקא בדורות אלו האחרונים מותר ומצווה לגלות זאת החכמה".

עד לזמנו של הבעש"ט, שעל-ידו התחילה חכמה זו להתגלות ולהתפשט באופן של הרחבה – בהתאם לדבריו של מלך המשיח (כמענה על שאלתו של הבעש"ט "אימתי אתי מר") "לכשיפוצו מעיינותיך חוצה".

ובמיוחד לאחרי התגלות תורת חסידות חב"ד, אשר על-ידיה באים הענינים דפנימיות התורה באופן ד"יתפרנסון מהאי חיבורא דילך"...

(משיחת ל"ג בעומר ה'תשמ"ה; התוועדות תשמ"ה, כרך ג, עמ' 2004-2006 – בלתי מוגה)

שלתפילת מנחה (בימי צום) כבר גמרו מלאכתן. הרבי ציין שכבר תמה בכיוצא בזה המגן אברהם בסוף סימן תקע"ו וראה נושאי כלי השולחן ערוך שם.

כמו כן ציטט הרבי את דברי ערוך השולחן אורח חיים סימן תקעט סעיף ג: "וכן בכל תענית או בערב ראש חודש כשאומרים דברי מוסר יאמרו קודם תפילת מנחה", וציין: וכנראה שהוא על-פי המשנה בריש פרק ב' דמסכת תענית.

"מנחה אב" – כשר

"הדבר מפורסם וידוע דחודש אב קרו ליה חודש מנחה" – כן כתב בספר גט פשוט אבן העזר סימן קכו סקל"ה הובא בפתחי תשובה שם ס"ק יב. והרבי מוסיף (לקוטי שיחות כרך כג עמ' 214 הערה 6):

ובערוך השולחן שם סעיף טז דאצלינו אין נוהגין כן (לכתוב רק מנחה) אבל אם כתב מנחה אב כשר בדיעבד, כיון שכן מברכין החודש בכל מדינותינו וכן כותבין באגרות.

מצוות שאין מברכים עליהן

"כיבוד אב ואם הוא מהמצוות השכליות ונתפשטה בכל אום ולשון וגם הכופרים בתורה נזהרים בה מפני השכל והטבע ואנחנו עמב"י [=עם בני-ישראל] נצטוינו על כל מצווה שכליות לבלי לעשותה מפני השכל אלא מפני ציווי הקב"ה בתורתו הקדושה. עיקר השכר הוא שגם המשפטים שהם המצוות השכליות תעשו מפני השמיעה... ולא מפני השכל..." , כך כותב בעל ערוך השולחן בסימן רמ סעיף ב.

וממשיך שם סעיף ג: "דכיון דכל אום ולשון עושים אותם נהי שעושים מפני השכל, מכל-מקום כיון שבעשייה שווים הם, וההפרש הוא רק במחשבה שבלב שאלו עושים מפני ציווי הקב"ה ואלו מפני השכל לא תקנו ברכה על זה שיאמרו אשר קדשנו במצוותיו וציוונו כו".

הרבי הביא תוכן דברים אלו במספר הזדמנויות,

לספר ביציאת מצרים) מונה הרבי שישה חילוקים בין מצוות יציאת מצרים שבכל יום לשל פסח. בחילוק הרביעי מזכיר הרבי את "ערוך השולחן אורח-חיים סוף-סימן ס"ד", ושם נאמר:

"ומה שמוני המצוות לא מנאו זכירת יציאת מצרים בכללי המצוות, נראה לי משום דבתורה כתיב למען תזכור את יום צאתך גו', ולא כתיב בלשון ציווי זכור את יום גו' אלא הזכירה היא בגלל הדברים הקודמים שבפסוק שם.. דשם הוה חיוב עצמי והיא מצות עשה גמורה ומנאה בכל המצוות... חיובא דיציאת מצרים דיום הוא כל היום ואם נזכר בבין-השמשות מזכירה, וחיובא דלילה עד עלות-השחר עיין שאגת אריה שהאריך בזה".

רמז ל"ג מדות

מדוע מסיימים את הפטרת יונה בפסוקי "מי אל כמוך גו'" (מיכה ז, יח ואילך)? משום שרומזים על י"ג מידות הרחמים. דברים שהביא הרבי (התוועדות תשמ"ט כרך ד' עמ' 248) ומקורם (כמצויין שם בהע' 37) בדברי הטור והשולחן ערוך (או"ח סימן תרכב סעיף ב) אדמו"ר הזקן (שם סעיף ד) וערוך השולחן (שם סעיף ב) ו"מסיימין בפסוקי מי אל כמוך שמבואר בשם הי"ג מדות".

דברי כיבושין בימי תענית

בעשרה בטבת תשל"ח (לקוטי שיחות כרך כ' עמ' 352 וראה גם שם עמ' 362) השמיע הרבי שיחת דברי כיבושין לרגל הצום, ובמהלכה קרא לחדש מנהג זה בימי התענית. הרבי ציין את "היות המנהג בכמה קהילות שביום התענית [בזמן תפילת מנחה] נהוג היה לומר דברי כבושין, כדי לעורר לתשובה".

מצד סיבות שונות נשאר מנהג זה, לדאבון לב, רק במקומות ספורים – המשיך הרבי, ולימד זכות על כך שברוב המקומות אין נהוג כן – משום שאין צורך ב"דברי כבושין" גדולים יותר מההפטרה הנאמרת בתענית כיבוד במנחה. כמו כן, מדובר ביום מלאכה ואין להטריח, שלא כבדורות הקודמים

ציונים והערות ב'ערוך השולחן'

עם סיום מלחמת ששת הימים נשא ונתן הרבי בשאלת איסור חיתון עם גר הפורש ממצרים בזמן הזה, ואגב הדברים תירץ את קושיית ה'ערוך השולחן' על-פי דיוק בדברי הרמב"ם • הביאו להלכה בין רשימת הפוסקים וציין לספרו, בעניינים שונים כמו: דין בן ארץ-ישראל בחו"ל; המקור לאמירת 'חזק' ועוד • ומדוע אין מברכים על מצות כיבוד הורים? • רשימה שנייה

המצרים נותרו מקולקלין...

בסמיכות לניצחון במלחמת ששת הימים נשא הרבי דברים בעניין איסור החזרה למצרים בזמן הזה, ובין השאר תירץ קושיה של בעל 'ערוך השולחן'.

בשלושה כתובים הוזכרו ישראל שלא לחזור ולהשתקע בארץ מצרים (ראה ירושלמי מסכת סוכה פ"ה ה"א). בהערה - שנכתבה בקיצור וברמז - למכתב כללי-פרטי מחודש סיון תשכ"ז (אגרות-קודש כרך כד עמ' שמו) כתב הרבי: "ובזה בטלה קושיית ערוך השולחן שם ס"ק כ"ו".

את הדברים ביאר הרבי בהרחבה בהתוועדות שבת קודש פרשת בהעלותך תשכ"ז (שיחות קודש תשכ"ז כרך ב' עמ' 185-180; ואחר-כך הוגהו על-ידי הרבי ונרפסו בלקוטי שיחות כרך יט עמ' 171 ואילך), ולהלן תמציתם:

בהלכות מלכים (פ"ה הלכה ז') הביא הרמב"ם איסור זה להלכה, ומשמע שהאיסור בתוקפו גם בזמן הזה.

ודרוש ביאור:

לגבי חיתון עם מצרי (עד דור שלישי) נפסק ברמב"ם (הלכות איסורי ביאה סוף פרק יב) ובשולחן-ערוך (אבן העזר סימן ד סעיף יוד): כשעלה סנחריב מלך אשור בבל כל האומות ועירבם זה בזה והגלה אותם ממקומם, ולכן המצרים שבארץ מצרים עתה אנשים אחרים הם, כי הואיל ונתערבבו הותר הכול, שכל הפורש מהן להתגייר חזקתו שפירש מן הרוב.

מכיוון שבמצרים דרים עתה תושבים אחרים, שאין להם שייכות לתושבים שהתגוררו שם בעבר, וטעם האיסור הרי הוא (כמו שכתוב בספר המצוות לרמב"ם מצוות לא תעשה מו) כדי שלא נלמד ממעשיהם של המצרים - לכאורה אין מקום לאיסור זה כיום.

ונראה לכאור כי למרות שסנחריב בלבל את כל האומות, הרי בוודאי לא העביר את כולם מארצם, ומיעוטם נשאר בארצם. ולכאורה יש לחשוש לאותו מיעוט שנשארו במקומם, שהם בבחינת 'קבוע', וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי. אלא

שלגבי איסור חיתון עם מצרי, אותו אדם המתגייר הרי הוא פורש מהם וממילא חל הדין "כל דפריש מרובא פריש", כדברי הרמב"ם (ראה בלבוש לשולחן ערוך אבן העזר שם סעיף ד).

ועוד יש לבאר על-פי מה שמצינו בדיוק לשון הרמב"ם שם "שכל הפורש מהן להתגייר חזקתו שפירש מן הרוב", לשם מה הוסיף מילת "להתגייר"? וההסבר: כוונת הרמב"ם להבהיר שלא מדובר כאן בפרישה ממקום למקום, אלא בואו להתגייר נחשב כפרישה הלכתית ממעמדו ומצבו הקודם (כאינו יהודי) למצבו עתה (יהודי). וברוך זו, ממשיך הרבי, מיושבת ממילא קושייתו של 'ערוך השולחן': מדוע נפסק בסתם כי גר מצרי מותר בבת ישראל מאחר ו"פירש מן הרוב", והרי היה צריך לחלק בין מקרה שפורש מביתו בארץ מצרים, שאז מותר להינשא לו מדין "כל דפריש מרובא פריש", לבין מצב כשנשאר בביתו, שאז דינו כ'קבוע' שהוא "כמחצה על מחצה דמי".

אך לפי האמור מובן בפשטות כי בכל מצב, עצם הגיור מחשיבו כפורש, גם כשנשאר לגור במקומו במצרים.

לכן ההיתר אינו אלא לעניין איסור חיתון (עם מצרי), מאחר וגירותו נחשבת כפרישה (ואז "כל דפריש מרובא פריש"), אך לעניין איסור החזרה למצרים, מאחר שמיעוט מצרים נשארו על אחר גם לאחר בלבוש האומות, על-כן בעינו נותר האיסור להתיישב שם מחמתם. ואינם מתבטלים במיעוטם שכן קבועים הם במקומם, והרי כל קבוע כמחצה על מחצה דמי.

במיוחד בנידון זה נראה שאין שייך כלל לומר שהמיעוט יתבטל ברוב, שכן אף אם מועטים הם בכמות אך מצד האיכות (קלקול מעשיהם) אינם בטלים, וכדבר הלכה שדבר חשוב אינו בטל במיעוטו (שולחן ערוך יורה דעה ריש סימן קי).

פסק תמוה

מעשה ביהודי שנסע מארץ-הקודש לחוץ-לארץ למשך שנתיים, כדי להרוויח את פרנסתו.

הוא שאל רב כיצד עליו לנהוג ביום טוב של שני של גלויות, והלה פסק שעליו לנהוג רק יום אחד, כדין מי שדעתו לחזור לארץ-ישראל.

הרבי הגיב על-כך בפליאה, ושלל את פסק דינו של אותו רב, וכה כתב (לקוטי שיחות כרך יז עמ' 504):

...תמוה ביותר לפסוק כה'פרי חדש' (סימן תסח) נגד הרדב"ז שהוא דוקא שהובא לפסק הלכה בכל האחרונים: מגן אברהם (סימן תצ"ו), באר היטב, רבנו הזקן, ערוך השולחן, משנה ברורה, נמוקי אורח חיים (להגאון הצדיק ממונקאטש).

[ובפרט בנידון-דין שיצאו להרויח - אפשר גם ה'פרי-חדש' מודה - עיין שם. והעובדא [=במצואות] תוכיח - שמאריך שהותו בחוץ-לארץ יותר על המשוער], ולדעתי פשיטא שינהגו יום-טוב שני של גלויות.

השווה ערוך השולחן שם סעיף ד: בני ארץ-ישראל שבאו לחו"ל... דמלאכה אסור בכל עניין... ועוד דוהו פריצת גדר בדבר שקבלו כל הגולה ואסור מדינא. ושם סעיף ה: והעוקר דירתו עם אשתו מארץ-ישראל לחוץ לארץ... דינם כאין דעתם לחזור... עד אחר שנה מקרי אין דעתו לחזור.

חזק חזק ונתחזק

לגבי הכרזת 'חזק חזק ונתחזק', בשעת סיום קריאת ספר (חומש) מחמישה חומשי תורה - מציין הרבי (לקוטי שיחות כרך כה עמ' 474 הערה 1): "ערוך השולחן אורח-חיים סקל"ט סט"ו". שם נכתב: "ודע דבקרא דלא ימוש כתיב 'חזק ואמץ' ומזה נהגו לומר למסיים ספר חזק חזק ונתחזק". לפניו מציין הרבי לראשונים (אבודרהם סדר הוצאת ספר תורה. שו"ת מהר"מ מיניץ סימן פה) ואחריו לספרי מנהגים ("כתר שם טוב גאגין) חלק א' סימן לח (ואות שכב)".

מה נשתנתה יציאת מצרים?

בהגדה של פסח שלו (פיסקה 'מצווה עלינו